

**MUZEUL
ȚĂRANULUI
ROMÂN**

GUIDE TO THE
PERMANENT EXHIBITION

GHIDUL EXPOZIȚIEI
PERMANENTE

**MUSEUM OF THE
ROMANIAN
PEASANT**

cuprins

contents

Introducere. Muzeul memoriei reînscutate	7	Introduction: The Museum of Reinstated Memory
Scurtă istorie a Muzeului de la Șosea	32	A Short History of the Museum on the Chaussée
Muzeul european al anului 1996 – 1997	46	European Museum of the Year 1996 – 1997

EXPOZIȚIA PERMANENTĂ

Parter – LEGEA CREȘTINEASCĂ

Crucea – pomul vieții	50
Puterea crucii	64
Icoane I	74
Icoane II	82
Ciuma – instalație politică	92
Frumusețea crucii	100
Fast	114
Reculegere	124
Moaște	130
Ferestre	136
Timp	152

PERMANENT EXHIBITION

Ground Floor – CHRISTIAN LAW

The Cross – The Tree of Life
The Power of the Cross
Icons I
Icons II
The Plague – Political Installation
The Beauty of the Cross
Splendour
Introspection
Holy Relics
Windows
Time

Etajul întâi – RÂNDUIALA VIEȚII

Triumf – salon de artă țărănească	160
Locuire	178
Tipologii	184
Casa în casă	188
Hrana	198
Haina	206
Munca – Focul	214
Munca – Apa, vântul	220
Laolaltă	226

First Floor – THE ORDER OF LIFE

Triumph – The Salon of Peasant Art
Dwelling
Typologies
The House in a House
Victuals
Garments
Labour – Fire
Labour – Water, Wind
All together

FONDATORII

MUZEULUI ȚĂRANULUI ROMÂN

Alexandru Tzigara - Samurcaș (1872 – 1952)	234
Tancred Ovidiu - Bănățeanu (1922 – 1987)	238
Horia Bernea (1938 – 2000)	240
Irina Nicolau (1946 – 2002)	246

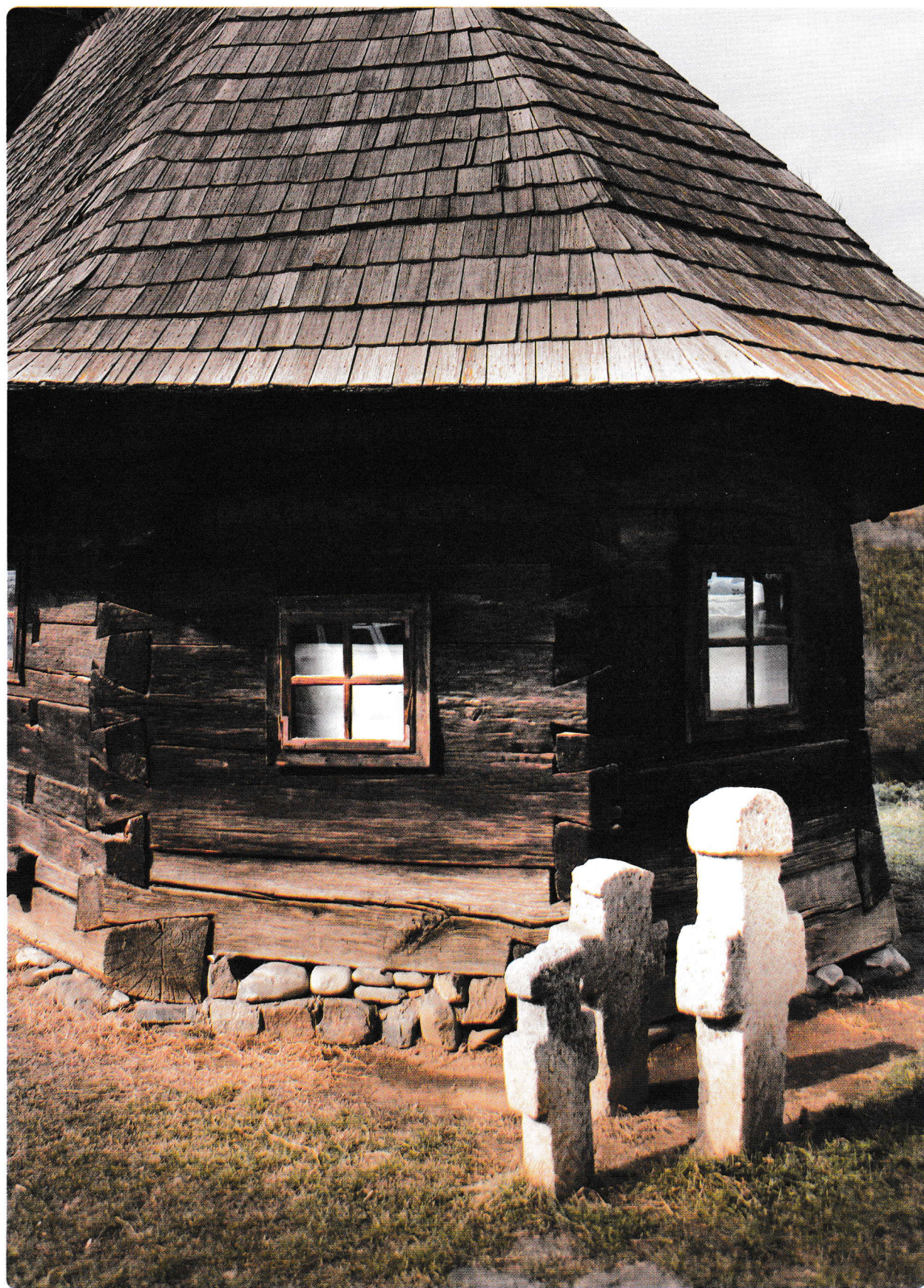
FOUNDERS OF

MUSEUM OF THE ROMANIAN PEASANT

Alexandru Tzigara-Samurcaș (1872 – 1952)
Tancred Ovidiu-Bănățeanu (1922 – 1987)
Horia Bernea (1938 – 2000)
Irina Nicolau (1946 – 2002)

Note	250	Notes
------	-----	-------

Colofon	255	Colophon
---------	-----	----------

MUZEUL EUROPEAN AL ANULUI 1996 – 1997⁴⁸

European Museum of the Year Award este un premiu acordat sub egida Consiliului Europei. Pe parcursul unui an, cei 13 membri ai juriului internațional vizitează muzee care aspiră la obținerea premiului și le evaluează după criterii bine stabilite. Ei sunt interesați de patrimoniu, de numărul și calitatea expozițiilor, de serviciile oferite publicului, de comportamentul de echipă al personalului de specialitate și de ambianța generală din aceste muzee.

După cum aprecia regretatul Kenneth Hudson, președintele Comitetului EMYA, *un muzeu e bun atunci când dă vizitatorului o stare de fericire.*

Profilul muzeului poate fi de artă, de etnografie, de istorie naturală, de științe, de tehnică. Condiția participării este ca muzeul să fie de curând înființat sau în curs de extindere ori reorganizare. Comitetul este interesat și de promovarea unor muzee de factură nouă.

În anul 1996, 64 de muzee din 21 de țări au aspirat la obținerea acestui premiu. După îndelungi analize, Comitetul a hotărât ca premiul EMYA să fie acordat Muzeului Țăranului Român. După opinia juriului, *acest muzeu a atins cel mai înalt nivel european în materie de prezentare estetică, făcând dovada, în concepția sa, de o calitate imaginativă rar întâlnită.*

Colecțiile au fost și ele luate în considerare și s-a apreciat ca demn de laudă modul în care au fost

EUROPEAN MUSEUM OF THE YEAR 1996 – 1997⁴⁸

The European Museum of the Year Award is conferred under the auspices of the Council of Europe. Over the course of one year, the thirteen members of the international jury visit museums aspiring to the title and evaluate them according to well-defined criteria. They are interested in heritage, the number and quality of exhibitions, the services provided to visitors, the friendliness of the staff, and the overall ambience of the museums.

As the late Kenneth Hudson, the chairman of the EMYA Committee, once observed, *a museum is good when it gives the visitor a feeling of happiness.*

Art, ethnography, natural history, science, and technology museums are eligible for the award. One condition is that the museum shall have been recently founded or be in the process of extension or reorganisation. The committee is also interested in promoting new-style museums.

In 1996, sixty-four museums from twenty-one countries aspired to the title of European Museum of the Year. After lengthy deliberation, the Committee decided to award the title to the Museum of the Romanian Peasant. In the opinion of the jury, *the museum has achieved the highest European level in the area of aesthetic presentation, demonstrating in its conception a rarely encountered imaginative quality.*

protejate în timpul regimului comunist. Comisia a considerat că *directorul Horia Bernea este una dintre personalitățile eminente ale lumii muzeale, despre care se va vorbi, cu certitudine, în viitor.*⁴⁹

Pe 18 mai 1996, în *Sala celor O Sută* din primăria orașului Barcelona, diploma și trofeul EMYA au fost oferite directorului Horia Bernea de către regina Fabiola a Belgiei (trofeul fiind o statueta a lui Henry Moore – *Oul*). Tot cu această ocazie, Kenneth Hudson sublinia că *directorul Muzeului Țăranului Român este iubit și respectat de colegii săi și palmaresul lui ca artist este neprețuit în crearea unui muzeu care se ridică deasupra nivelurilor tradiționale ale prezentărilor.*⁵⁰

Așadar, fondat pe 5 februarie 1990, Muzeul Țăranului Român a fost prima instituție de acest fel din centrul și estul Europei recompensată cu EMYA, după numai șase ani de la înființare.

The collections themselves were also taken into account and the way in which they had been preserved during the communist period was seen as worthy of praise. The committee considered director Horia Bernea to be *one of the eminent figures in the museum world, who will definitely be spoken of in the future.*⁴⁹

On 18 May 1996, in the *Room of the One Hundred* in Barcelona City Hall, the EMYA diploma and trophy was presented to director Horia Bernea by Queen Fabiola of Belgium (the trophy is a statuette by Henry Moore, with the title *The Egg*). On the same occasion, Kenneth Hudson said that *the director of the Museum of the Romanian Peasant is loved and respected by his peers and his list of achievements as an artist was invaluable in creating a museum that rises above the traditional levels of presentation.*⁵⁰

Founded on 5 February 1990, the Museum of the Romanian Peasant, in just the sixth year of its existence, was the first institution of its kind from Central and Eastern Europe to win the EMYA.

EXPOZIȚIA
PERMANENTĂ

PERMANENT
EXHIBITION

Ground Floor CHRISTIAN LAW

Parter LEGEA CREȘTINEASCĂ

CRUCEA – POMUL VIETII
PUTEREA CRUCII
ICOANE I
ICOANE II
CIUMA – INSTALAȚIE POLITICĂ
FRUMUȘETEĂ CRUCII
FAST
RECULEGERE
MOAȘTE
FERESTRE
TIMP

THE CROSS – THE TREE OF LIFE
THE POWER OF THE CROSS
ICONS I
ICONS II
THE PLAGUE –
POLITICAL INSTALLATION
THE BEAUTY OF THE CROSS
SPLENDOUR
INTROSPECTION
HOLY RELICS
WINDOWS
TIME

CRUCEA — POMUL VIEȚII

ERNEST BERNEA Sfârșitul vieții, în gândirea poporului român, nu este un sfârșit total, ci este doar sfârșitul întrupării. Sufletul, care este partea esențială și definitorie a existenței omului, continuă să trăiască, la început însă prins de lumea noastră și, treptat-treptat eliberat, devine mai apoi de sine stătător. Însmormântarea și tot ceea ce îi urmează, până la definitivă așezare, înseamnă o luptă de restabilire a unui echilibru spart și stabilirea unor raporturi normale între cele două lumi între care se produce moartea și se schimbă condițiile omului.⁵¹

Prezența într-o expoziție a unui trunchi de copac pe care se înalță cruci pictate ne contrariază și ne interoghează subit. De ce? Cu rădăcinile direct pe podea, luminat în așa fel încât să-i putem urmări umbra pe pereții sălii, „copacul cu cruci” din expoziție ne frappează, ne atrage atenția. Ce caută un astfel de trunchi într-un muzeu? Aceasta se întâmplă cu mult înainte de a ne da seama, din fotografia alăturată, că avem de a face cu reproducerea unui obicei prezent în câteva sate din Oltenia, unde rudele celor morți ridică pe copaci „cruci de jurământ” (sau „de iertăciune”), pentru a le plăti promisiunile nerespectate. Surprinzător acest obicei de a înalța crucea pe copaci, dar și mai surprinzător este modul în care Muzeul a înțeles să-l reproducă. Nu realist, așa cum ne-am fi așteptat, ci poetic, mizând pe puterea de sugestie a fragmentului. Fără cer, pământ, frunze, păsări, „copacul cu cruci”

THE CROSS — THE TREE OF LIFE

As the Romanian folk conceives it, the end of life is not a complete end, but merely the end of incarnation. The soul, which is the essential and defining part of man's existence, lives on, still clinging to our world at first, but gradually released, thereafter becoming self-subsistent. Burial and all that follows, up until the soul's final settlement, means a struggle to re-establish a broken equilibrium and to establish normal relations between the two worlds between which death occurs and man's circumstances change.⁵¹

ERNEST BERNEA

The presence in an exhibition of a tree trunk upon which sit painted crosses takes us aback and abruptly questions us. Why? With its roots resting on the floor, illumined in such a way as to allow us to pick out its shadow on the wall, the exhibition's "tree with the crosses" strikes us, draws our attention. What is a tree trunk doing in a museum? This comes about long before we realise, from the adjacent photograph, that we are confronted with a reproduction of an object present in a number of villages in Oltenia, where the relatives of the dead place "covenant (or forgiveness) crosses" in trees as a way of fulfilling their unkept promises to the deceased. The custom of placing crosses on trees is surprising, but more surprising still is the way in which the Museum has reproduced it: not realistically, as we might have expected, but poetically, wagering on the suggestive force of the fragment. Without sky, earth, leaves, birds, the exhibition's "tree with the crosses" conserves only in part the givens of the tree in the field, being a symbol of the vertical axis, of the connexion between heaven and earth.

din expoziție conservă doar în parte datele copacului din teren, fiind un simbol al verticalei, al legăturii dintre cer și pământ.

Suntem, în mod incontestabil, moștenitorii unei culturi vechi, ai unui cadru simbolic, în care crucea pe care a pățimit și a înviat Hristos se întâlnește cu credința în pomul vieții, simbol universal, prezent în aproape toate culturile umanității, arborele care leagă cerul de pământ, lumea vizibilă de lumea invizibilă.

În folclorul sud-est-european, se spune despre cruce că ar fi fost făcută din arborele binelui și al răului. În textele patristice, crucea „urcă de pe pământ în cer”, este copacul veșnic ce „stă în mijlocul cerului și al pământului, sprijină cu tărie universul”, este „arborele vieții plantat pe Golgota”.⁵²

„Pomul cu cruci” din expoziție ne transmite imaginea naturii restaurate prin Sacrificiu și Înviere, reîntoarsă la starea ei inițială, de creație pusă în slujba omului de către Dumnezeu. În jurul axului central al „pomului cu cruci” au fost grupate obiecte țărănești, trimițând, la rândul lor, la legătura dintre lumea de aici și cea de dincolo. Este imposibil să nu remarci covorul întins pe orizontală, decorat cu motivul pomului vieții, pe ramurile căruia stau păsări ale sufletului, sau să nu observi cămașa din vitrină, așezată ca într-o raclă, înconjurată de mulțimea ouălor de Paști, încondeiate, semn al morții și al învierii; sau să nu observi mulțimea pristolnicilor și a crucilor de mână de pe peretele din partea stângă, cum vii de la intrare. Tot pe partea stângă sunt expuse manuscrisele lui Picu Pătruț, călugăr țaran din Săliștea Sibiului, ultimul miniaturist al Europei. Manuscrisele vorbesc despre credința împărtășită și mai ales despre perpetuarea legăturii omului cu Dumnezeu până târziu în modernitate.

Întâlnim crucea la toate pragurile vieții țaranului – naștere, botez, nuntă, moarte –, în momentele de trecere și de cumpănă. Priviți cămașa de alăptat, având crucea în dreptul sânilor, pentru a proteja

We are indubitably the inheritors of an ancient culture, of a symbolic framework, in which the Cross on which Christ suffered before rising from the dead meets the belief in the Tree of Life, a universal symbol, to be found in almost all the cultures of the world, the tree that links heaven and earth, the visible and the invisible world.

In south-eastern-European folklore, it is said that the Cross was fashioned from the tree of good and evil. In the writings of the Church Fathers, the Cross “ascends from earth to heaven,” it is the eternal tree that “stands in centre between heaven and earth and bears up the universe.” It is “the tree of life planted on Golgotha.”⁵²

The exhibition’s “tree with the crosses” conveys to us the image of nature restored through the Sacrifice and Resurrection, returned to its original state, which is that of the creation placed by God in man’s care. Around the central axis of the “tree with the crosses” have been grouped peasant objects, which in their turn refer to the connexion between this world and the next. As you come from the entrance, it is impossible not to remark the carpet laid horizontally, decorated with the motif of the Tree of Life, on whose branches sit the birds of the soul, or not to notice the peasant shirt in the glass cabinet, laid out as if in a casket, surrounded by a host of painted Easter eggs, a symbol of death and resurrection, or not to observe the multitude of communion bread stamps and handheld crosses on the wall on the left. Also on the left-hand side, the manuscripts of Europe’s last miniaturist, Picu Pătruț, a peasant monk from Săliștea Sibiului, are exhibited. The manuscripts speak of shared faith and above all the perpetuation of man’s bond with God up until late in the modern period.

We encounter the Cross at every threshold in the life of the peasant: births, baptisms, weddings, deaths, and at moments of transition and ordeal. Observe the mother’s suckling blouse, with the Cross marked beside the breasts to protect her milk;

laptele matern, leagănul pe care e crestată crucea, pentru a proteja copilul, gluga ciobanului cu semnul crucii în dreptul creștetului. Crucea marchează timpul și spațiul, protejează și purifică.

HORIA BERNEA De obicei este preferat obiectul veci și „muncit“.

În fond, și țăranul acordă atenție aceluiași obiecte. Nimeni nu păstrează o cămașă de lucru. Tot timpul lucrurile sunt împărțite în obiecte majore, puternice, și obiecte minore, slabe. Și poate că nici nu este greșit; problema este să recunoști ce este major. De pildă, nimic mai pauper decât crucile oltenesti care se urcă în pom și, cu toate acestea, puține lucruri sunt mai tari ca acele cruci. Nu este vorba de valoarea artistică. Ajungem la termeni vagi pentru știință... Crucile acelea au un dub. În ele s-a investit enorm. Nu țin puterea acelor obiecte de capacitatea lor de a fi un obiect total? Chiar dacă sunt mici și neimportante. Crucile acelea mergeau pe verticală; dacă erau pe jos, nu observam că sunt atâtea cruci. Nu erau puse pe stâlp, ci pe un pom mare și verde. Te uitai și se pierdeau crucile sus, în cer. Și natura este tare. Și biserica te impresionează, pentru că simți că este tare.

OCTAVIAN GHIBU

Picu Procopie Pătruț – miniaturistul

Picu Pătruț s-a născut în 1818 la Săliște, sat mare, compact românesc, de oieri din Mărginimea Sibiului.⁵³ Era de departe cel mai bun cunoscător al problemelor religioase, bisericești și filosofice din Săliștea zilelor lui, mult peste nivelul de cultură al preoților locali. Ceea ce i-a fost caracteristic a fost aceea că el trăia evenimentele biblice pe care le descria în versurile sale și pe care și le ilustra apoi cu o vizibilă dragoste de subiect [...] A trăit întreaga viață în umbra bisericii, în care, după moartea paracliserului pe care-l ajutase, a devenit el însuși, ca un lucru natural, paracliser [...] Între 1848, după izbucnirea Revoluției, și – se pare – 1850, [...] Picu a fost învățător suplinitor, misiune în care a pus mult suflet și care a lăsat urme până târziu. Chiar în acea perioadă – se pare că în 1849 – s-a făcut călugăr. Era de ani de zile în corespondență cu unii dintre călugării plecați din Săliște și care trăiau în mănăstirile

the cradle on which is carved the Cross to protect the child; and the shepherd's hood with the sign of the Cross on the crown. The Cross marks time and space, protects and purifies.

As a rule the old and "worn" object is preferred. Ultimately, the peasant, too, is mindful of the same objects. Nobody preserves a work smock. All the time, things are separated into major, strong objects and minor, weak objects. And perhaps this is not wrong; the problem is to recognise what is major. For example, there is nothing humbler than the Oltenian crosses that are placed up in the trees, but despite this there are few things stronger than those crosses. It is not a question of artistic value. We end up at terms too vague for science... Those crosses have a spirit. There is an enormous amount invested in them. Does not the power of those objects depend upon their capacity to be a total object? Even if they are small and insignificant. Those crosses moved along the vertical; if they were on the ground, we would not notice that there were so many crosses. They were not placed on a post, but on a large, green tree. You looked up and the crosses merged into the heavens. Nature, too, is strong. The church, too, makes an impression on you because you sense that it is strong.

HORIA BERNEA

Picu Procopie Pătruț – the miniaturist

Picu Pătruț was born in 1818 in Săliște, a large, solidly Romanian village of sheep breeders in Mărginimea Sibiului.⁵³ In the Săliște of his day he was by far the man most knowledgeable about religious, ecclesiastical and philosophical matters, at a level of culture way above that of the local priests. What characterised him was the fact that he lived the Biblical events he described in his poems and then illustrated with a visible love for his subject. [...] He spent his entire life in close proximity to the church where, after the death of the sexton whom he had assisted, he himself naturally became sexton. [...] Between 1848, after the outbreak of the Revolution, and, it would seem, the year 1850 [...] Picu was a substitute teacher, an occupation in which he placed all his soul and which left lasting traces.

de peste munți, din Țara Românească [...] S-a călugărit la schitul Cbeia, după care s-a înapoiat la îndatoririle sale din sat, la biserică, la oameni, la copiii de care se simțea legat și dator să-i facă să gândească și să trăiască în spirit creștinesc.

În sat umbla îmbrăcat țărănește, ca și preoții, de altfel, de pe vremea aceea, și ca și ceilalți oameni care se călugăriseră înaintea lui și se înapoiaseră în sat [...]

[Versurile lui Picu Pătruț, cele mai multe, aveau caracter narativ, după modelul Bibliei și al Vieților Sfinților]. Dar nu toate. Povestirile constituiau în opera lui doar fundalul, pretextul [...] din care să se poată trage învățăminte folositoare, mai întâi de către cât mai mulți dintre oamenii din jurul său, și în primul rând de către tineri. Vocația lui a fost aceea de educator, de îndrumător – probabil că de acolo i-a rămas și numele de „Învățătorul Picu“. Și, pentru ca să nu lase latura educativă a narațiunilor sale versificate numai la înțelegerea ascultătorilor, el a adăugat, după versurile dedicate fiecărui eveniment sau Sfânt mai important, un vers suplimentar, căruia i-a dat titlul (sau subtitlul) „Învățătura praznicului“ [...] Să fim drepecți, să luptăm pentru credința noastră, să ducem viață simplă, să ajutăm pe săraci etc. Și toate aceste „învățături ale praznicului“ [...] se încheie cu mulțumiri adresate lui Iisus și Sfântului respectiv, pentru ceea ce ne învață, și rugămintea de-a ne ierta pentru greșelile pe care le-am făcut până acum.⁵⁴

It was in this period, probably in 1849, that he became a monk. For many years he corresponded with some of the monks that had left Săliște to live in monasteries over the mountains, in Wallachia. [...] He became a monk at Cbeia Hermitage, after which he returned to his duties in the village, to the church, the people and the children to whom he felt bound and indebted to help to think and live in the Christian spirit.

In the village, he wore peasant clothing, the same as the priests did in those days and the other men who had become monks before him and returned to the village. [...]

[Most of the poems of Picu Pătruț were narrative in style, in imitation of the Bible and the Lives of the Saints.] But not all of them. In his work, narratives were merely the backdrop, the pretext ... from which useful lessons could be drawn, firstly by as many people around him as possible, and above all by young people. His vocation was that of an educator, a guide, and hence his epithet "Picu the Teacher." And so as not to leave the educative side of his versified narratives wholly to the understanding of his listeners, after the poems dedicated to each important event or saint he added a supplementary verse, to which he gave the title (or subtitle) "The Lesson of the Feast Day." ... Let us be just, let us fight for our faith, let us lead a simple life, let us help the poor, etc. And these "lessons of the feast day" ... conclude with thanks to Jesus and the saint in question for what they have taught us, and a prayer that they forgive us our trespasses.⁵⁴

OCTAVIAN GHIBU

